
Hvalfangst og landsstyremøte

FORSIDEBILDET

Alle foto Øivind Larsen 2001

Legeforeningens landsstyremøte 2001 er lagt til Sandefjord.

Hvalfangstbyen.

Museet som viser hvalfangernes liv og innsats, vil sikkert få besøk av landsstyremøtedeltakere. Hvalfangsten er et kjennetegn for byen, et kjennetegn som er verktøy for mange formål. Til å skille byen ut fra andre byer og til å trekke tilreisende.

Men hvalfangsteventyret var før, ikke nå.

For et par generasjoner siden fikk en hval som slår med halen, slik som på forsidebildet, vestfoldings blod til å bruse. Og blåst, slik som vi ser på et av bildene i teksten her, fikk skytteren til å sitre bak harpuncanonen. Men det var før hvalbestanden sank faretruende og før hvalen ble en av verdens kjøledegger. Stoltheten over hvalfangsten skurrer for lengst. Stoltheten er ikke lenger så brukbar.

La oss noen øyeblikk se litt prinsipielt på slike kjennetegn, stereotypier og myter, hvordan de forandrer seg, påvirkes av mange forhold, men likevel har tendens til å holde seg. Et eksempel: Tvers over fjorden, i plankebyen Fredrikstad, fotballens hjemby, der man ”jaglær på vollæne”, ble det nylig nærmest begått drap i lokalpressen da en historiker hevdet at Fredrikstad nå for tiden neppe har særlig mer planker enn andre byer, at fotballen er død og at den angivelig så typiske dialekten stort sett bare lever i revyene. Han hadde selvsagt rett. Kjennetegnene man smykker seg med, stemmer simpelthen ikke. De kan ha stemt, men virkeligheten har forlatt dem. Den hvite by ved Mjøsa, Rosenes by, Nordens Paris osv. bør kanskje, de også, se om stereotypiene trenger modernisering.

Det er ikke bare byer som har merkelapper festet til seg, karakteristika som kan være riktige, delvis riktige eller ligge et sted på en skala nedover til det helt gale. Det behøver egentlig ikke å være noen realitet bak dem i det hele tatt. Myter kan være nok. Men kjennetegnene er til stede, uansett, og de gjør sin gjerning på godt og vondt.

Også om leger og om organisasjoner som Legeforeningen finnes det forestillinger i folkedypet som neppe stemmer, men de er der likevel. Jeg behøver ikke gå i detalj med eksempler, ta bare et utsnitt av det helsejournalistene skriver i sin jakt på slurv, feilbehandling og skandaler. Men blir det gjort noe med mytene? Når foreningens tillitsvalgte møtes? F.eks. i Sandefjord?

Hvalene på fotografiene har også et slags årsmøte. Den antarktiske vinteren er kald. Da trekker hvalene til varmere strøk, dvs. nordover. En vinterdag i begynnelsen av august kan de derfor påtreffes langs strendene ved Afrikas sydspiss, f.eks. som her ved den lille byen Hermanus.

Men også hvalene har en agenda for sitt møte. På et av bildene kan vi se ikke bare e...n, men to hvalrygger i vannskorpen. Et viktig formål med å samles er for dem å finne en partner og å sikre etterslekten – noe som i større grad blir mulig nå som antarktiske farvann er fritt for hvalfangere fra Sandefjord og andre steder – nå når mytene ikke stemmer mer.

ØivindLarsen

Publisert: 20. oktober 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.